

Bästa kniven

av Gustaf Grandinson

Jag är 35 år och ursprungligen från Malmö men av olika anledningar hamnade jag i Östersund. Min text beskriver jobbet som ST-läkare i Internmedicin, om än något surrealistiskt, förstås. Tyvärr inte så långt från verkligheten som man kan önska. Om jag slapp gå till jobbet skulle jag: läsa fler böcker, börja skriva, sova bättre och framför allt längre.

Mannen som ambulansen lämnade på akuten i morse hade inga besvär alls. Han var död och vi var många som var avundsjuka.

Samma ambulans kom in med ytterligare en patient nu på kvällen. Det fanns inga sängplatser kvar, sköterskorna undrade vad min plan var. Jag ljög och sa att jag inte visste. Svalde för att hålla ner maginnehållet.

Det gällde en gammal dement man. Han var inte riktigt sig själv längre och någon på hans boende bedömde att det var ett problem. Jag var säker på att de menade väl, de kände nog inte till de nya riktlinjerna.

Jag var inte heller mig själv men hade aldrig behövt besöka akuten.

Jag var en spänd lina. Ett sluttande plan och en fallande rörelse. Varje gång jag blundade såg jag nödutgångens gröna ljus. Men andra hade det värre: det gick rykten om att någon sprang skrikande genom kulverten på nätterna. Naken, förutom läkarrocken fladdrande som en cape.

Ibland var patienterna de friska men vi gjorde vårt bästa.

Efter att ha läst igenom liggaren såg jag att ett par patienter stod mellan mig och rum tretton, där den demente mannen väntade. Jag placerade två fingrar på min handled och kände hur pulsen växlade ner.

Första patienten var en tidigare frisk tjugooråring med bröstsmärtor. Den unge mannens prover var helt normala, likaså hans EKG. Jag marscherade in till honom och krävde en förklaring.

Han började prata om långvariga smärtor, en orolig tid i livet och ett oroligt hjärta. Hosta på morgonen och hosta på kvällen men inte mitt på dagen. Ont i magen när han låg på vänster sida och ont i ryggen när han låg på höger sida och jag avbröt honom genom att köra ner en spatel i halsen och rekommenderade två Alvedon och inte mer än fyrtiofem minuter jazz dagligen. Helst Ellington eller Coltrane. Kanske Reinhardt, men i så fall inte mer än trettio minuter.

Jag vände ryggen till och tågade ut ur rummet medan han fortfarande pratade med mig, kanske upprört. Stärkt av en lyckad konsultation gick jag till min kammare för att diktera.

Diktera diktera.

Ingen brydde sig om det medicinska innehållet i mina diktat, bara diagnoskoden. I början hade jag varit ovetande och målat upp långdragna sjukhistorier och sociala sammanhang: sekreterarna jagade mig som ett vilt djur, drev mig in mot chefen för att långsamt steka mig över öppen eld.

Nu bestod varje diktat av ett ensamt personnummer, dränkt i dyrbara diagnoser. Inget onödigt. Inget om patienten.

Och sekreterarna ler mot mig i korridoren, erbjuder mig fika varje fredag. Chefen smeker mitt ryggslut.

Tillbaka till akuten. Patienten på tur led av andningsbesvär. I morgon skulle det vara precis två veckor sedan besvären debuterat.

Jag höll andan tills det svartnade för ögonen, började hyperventilera, såg stjärnor och kastade mig in i rummet.

”Jag är mer andfådd än du är”, sa jag. Uppmanade till rökstopp och backade ut.

Men patienten ville absolut tala mer med mig och höll mig kvar. Jag orkade inte, rummet började spinna. Tankar flög längs gränsen av mitt medvetande som insekter kring en lampa i natten.

Varför kunde jag inte längre sova, varför var all mat smaklös? Varför ville folk prata med mig, märkte de inte att jag vek undan, märkte de inte att jag redan tyckte synd om dem? Jag skulle vilja hjälpa men fick inte.

...någon berättar att jag inte får skicka hem deras anhörig för det fungerar inte i hemmet just nu, det har brunnit ner till grunden och jag måste väl kunna göra något? Någonting? Någonting alls? Snälla?

...vårt nya P.M avslöjar att tio tusen primater med skrivmaskiner och oändlig tid inte kommer att producera Shakespeares samlade verk, istället måste vi fråga anhöriga om patientens motionsvanor innan vi stänger respiratorn, annars drar firman in vår lön och placerar gift i kaffemaskinen, igen. Men det spelar ingen roll för den svarta drycken hjälper inte mot tröttheten längre.

...med vårt nya journalsystem tar det tretton minuter att skicka ett recept på fel patient och tretton minuter ytterligare för rätt patient. Men det gör inget. Arbetsdagen består av en början utan ett slut och försäkringskassan har blivit galen, jag måste övertyga dem att man inte kan jobba utan armar och ben. Jag måste förskriva lugnande och smärtstillande för man kan inte ha det så här: det förstår ni väl, det gör så ont och så här kan man inte må, det förstår väl doktorn att man inte kan leva så här? Nej men är det verkligen sant? Ska jag opereras först om en månad, vad händer om cancern sprider sig, kommer jag att dö, kommer jag att döden dö? Vad har hänt med kära pappa, är det något allvarligt doktorn? Nej snälla du, menar du att han är död men då måste vi ju avliva hunden för jag är allergisk och han var ju ensam precis som jag är och på tal om det, är du måhända ledig fredag kväll? Doktorn ser blek ut.

Ja, och jag undrar hur det kommer att gå för mig, när något just nu gnager sönder mina revben för att kunna flyga ut i världen. Aldrig. Sluta. Skrika: mitt hjärta är en seismograf. Ritar galenskapens kustlinje när människor ligger och dör i korridoren. Nästa sommar ska vi dra ner ytterligare vårdplatser, pengar ska inte slösas på löst folk och richterskalan räcker inte till. Vi måste ut ur detta torn vi bygger och jag vill inte mer. Jag vill inte mer. Jag vill inte, jag vill inte. Jag vill inte men ingen kan höra mig skrika här nere i kulverten.

Hur hamnade jag i kulverten?

Tillbaka till akuten. Det var dags att gå in till den demente mannen. Alla sköterskor var tysta, vek undan för mig. Mitt huvud sjönk mellan axlarna och blodet lämnade mitt ansikte.

Jag blundade. Lät det gröna ljuset locka mig bort. Jag ville inte men slutligen släppte jag taget och drev ner längs korridoren. Mot rum tretton.

När jag stannade spred sig ett band av smärta över min bröstkorg. Jag började andas snabbare, fick inte tillräckligt med luft. Tungan klistrade fast mot gommen. Min hand skakade när jag öppnade dörren och steg in.

Två av lysrören i taket hade slocknat men jag såg ändå smutsen i hörnen. Valet av väggfärg antydde att någonstans fanns en målare som var djupt olycklig. En propagandabild stirrade på mig, mina knogar vitnade.

Jag vågade ett steg framåt. Foten klistrade fast i en mörk fläck som ännu inte hade torkat. Vattendroppar, trummade i ett handfat. Mitt i rummet stod en brits och uppfällda grindar förhindrade flykt.

Den gamle mannens bröstkorg hävde sig upp och ner. Med grusig röst sa han samma ord, om och om igen. Som en besvärjelse. Som om han befann sig i en värld där magi var något lika verkligt som döden. Lika verkligt som mig.

Hans ögon såg förbi mig, var fästa på en horisont i fjärran, långt borta från verkligheten. Jag undrade om det inte var bäst så. Under omständigheterna.

Att det inte fanns några vårdplatser var det enda jag mindes av bakjourens klagovisa, innan hon sköt ut sig själv från akuten. Jag betraktade den gamle mannen. De nya riktlinjerna var väldigt tydliga: inga överbeläggningar.

Jag var sjukhusets sorglige riddare, dess motvillige knekt. Jag var ett par slutna läppar och skuldkänslan i bröstet. Jag var den bästa kniven.

Min hand smekte hans kind. Mjuk skäggväxt påminde om min pappa och jag kände hur magen knöt sig när jag tänkte på hur stolt han en gång varit över mig.

Jag sjönk ihop på golvet och gömde huvudet i mina händer.

”Hjälp,” sa mannen igen.

”Ja,” instämde jag och började gråta.

Jag släpade mig ut i korridoren. Sköterskorna var samlade, undrade om jag var färdig, om jag gjort mitt jobb.

Jag måste ut.

Jag slöt ögonen, såg nödutgångens gröna ljus och började försvinna.